

Kunstroute

2

Rond de Dobbe

Dit is de plek.

Beeldende kunst verbindt mensen met hun stad en geeft een eigen identiteit aan een plek. Dat maakt kunst een belangrijk onderdeel van de stadscultuur. De gemeente Zoetermeer verstrekt al decennia lang opdrachten aan professionele kunstenaars om bij bouwprojecten een kunstwerk te maken. Een kunstwerk speciaal ontworpen voor de plek én speciaal voor de mensen die de plek gebruiken.

Inmiddels staan er meer dan 180 unieke kunstwerken in de stad. Je kunt ze ontdekken met de verschillende kunstroutes. Elke route leidt door een ander stukje Zoetermeer. Voor wie met kinderen op pad gaat, staat er per kunstwerk een vraag die helpt om een gesprek over kunst op gang te brengen.

Meer informatie over alle kunstwerken in de stad vind je op www.zoetermeer.nl/kunst.

Deze kunstroute voert je langs tien kunstwerken rond de Grote Dobbe en sluit aan op Kunstroute 1, Kunst in het hart en op Kunstroute 3, De Dorpsstraat door.

2,2 km

Wandelroute ■ Toegankelijk voor rolstoel/scootmobiel

Start: Stadhuis-Forum, Stadhuisplein 1

Einde: Hoek Vlamingstraat/Dorpsstraat

Uitgave **Bureau Citymarketing Zoetermeer, i.s.m. afdeling Vrije Tijd Gemeente Zoetermeer** ■
Tekst en Fotografie **Gemeente Zoetermeer** ■ Vormgeving **so mine design** ■ Cartografie **Cartographics**

© Gemeente Zoetermeer, versie 2, april 2021. Contact: tel. 14 079, www.zoetermeer.nl/kunst. Niets uit deze uitgave mag worden gepubliceerd zonder toestemming van de gemeente Zoetermeer. De gemeente doet haar best om actuele informatie aan te bieden. Wijzigingen zijn voorbehouden.

gemeente
Zoetermeer

ZOETERMEER

IS DE PLEK.

➤ Start op het **Stadhuisplein**. Ga in zuidelijke richting het **Zuidwaarts** op. Op de lila gevel van museum De Voorde zijn 's avonds twee projecties te zien: één aan de kant van het Zuidwaarts en één aan de andere zijde van het gebouw, zichtbaar vanaf de Frankrijklaan.

1 Emmy Dijkstra ■ De reiziger (2019)

Emmy Dijkstra heeft een reeks afbeeldingen voor het museum ontworpen, waarin 'de mens als reiziger' centraal staat. Tijdens reizen ontstaan ontmoetingen tussen mensen uit verschillende culturen. Die komen voort uit nieuwsgierigheid naar hoe anderen leven. Voorbijgangers ontmoeten de reiziger in Emmy Dijkstra's beelden en de reiziger ontmoet de mensen die 's avonds langs het museum lopen, fietsen en rijden. De ontwerpen zijn op glazen kleurendia's (gobo's) gezet en kunnen na verloop van tijd verwisseld worden voor andere projecties. Het kunstwerk is alleen 's avonds zichtbaar.

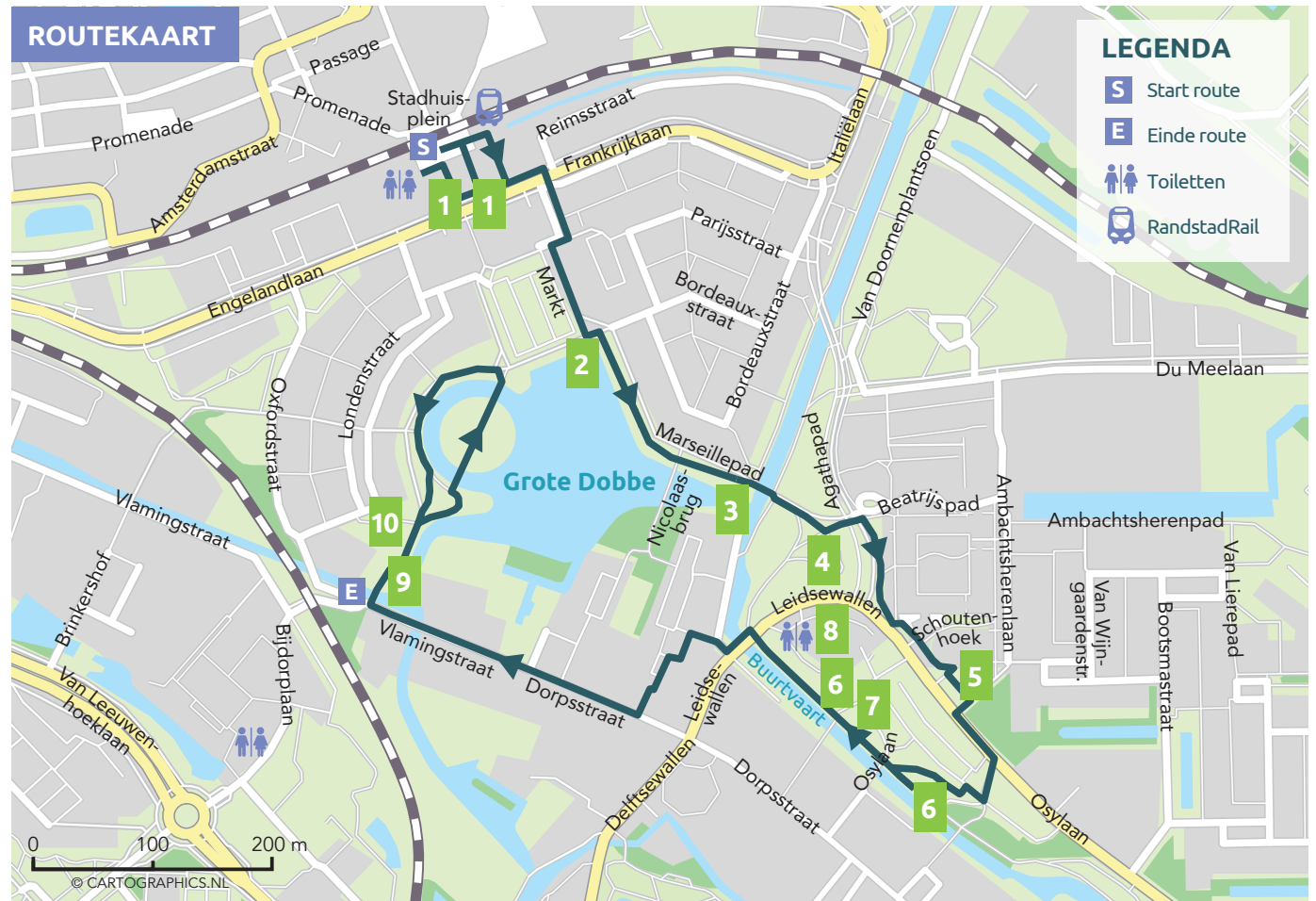

? **Waarom denk je dat de kunstenaar voor dit museum een serie heeft bedacht over iemand die een reis maakt?**

➤ Ga terug op het **Zuidwaarts** naar het **Stadhuisplein**. Links, ter hoogte van de ingang van het Stadhuis-Forum, neem je de trap of de lift naar het lager gelegen perron van RandstadRail. Op het perron loop je rechtdoor tot aan het einde. Daar ga je rechts, langs het Stadhuis-Forum, naar de **Frankrijklaan**. Na zonsondergang is rechts boven de weg, op de lila gevel van museum De Voorde, het tweede deel van het kunstwerk De reiziger van Emmy Dijkstra te zien. Steek via het zebrapad de Frankrijklaan over en ga de straat er tegenover in. Je loopt in de richting van een groot vierkant plein: de **Markt**. Loop door tot het water van de **Grote Dobbe**. Dit was vroeger de drink- en bluswatervoorziening van het oude dorp. In het water staat een fontein.

2 Marja en Frans de Boer-Lichtveld ■ Interaction I en II (1988)

Dit tweedelige beeld stond eerst op het Stadhuisplein. In 2005 is het verplaatst naar

deze plek in het water, waar het nog beter tot zijn recht komt. De beide delen van het werk zijn gemaakt van roestvrijstaal. Het staal is geschuurd, zodat er een patroon is ontstaan. De reflectie van zonlicht via het water op het staal geeft het beeld een telkens wisselend uiterlijk. Van dit tweedelige kunstwerk doet het liggende deel overdag dienst als fontein. Uit de spuitmonden kan water tot ongeveer 70 cm hoog spuiten. Het kunstwerk is gemaakt door een kunstenaarsechtbaar dat ruim 45 jaar samenwerkte.

? **Beelden op straat krijgen van mensen die er langskomen vaak een bijnaam. Weet jij goede bijnamen te verzinnen die passen bij de twee delen waaruit dit kunstwerk bestaat?**

➤ Ga links van het water het **Marseillepad** op. Je passeert rechts de houten **Nicolaasbrug**, die te herkennen is aan de drie gouden ballen, het symbool van Sint Nicolaas. Bij de brug staan bijzonder vormgegeven **lichtmasten**. Aan het einde van het Marseillepad staat rechts een groot kunstwerk.

3 Irene Fortuyn/ Robert O'Brien ■ Oude Dorp, Nieuwe Stad (1988)

Het kunstwerk 'Oude Dorp, Nieuwe Stad' bestaat uit een oranje betonnen wand, waarin twee poorten zijn uitgespaard. De wand staat op een lichtgrijze betonnen grondplaat.

Uit de wand komen aan de zijkant twee blauwe stalen kokers, die afbuigen en naast de grondplaat in de bestrating eindigen. Voor de poorten staan twee taps toelopende blauwe kegels. Ze zijn net anders van vorm dan de recht aflopende poorten in het oranje vlak. Als je langs de kegels door de poorten kijkt, zie je achter het kunstwerk de bebouwing. Het kunstwerk is door de makers speciaal voor deze plek bedacht als 'schakelpunt' tussen het oude dorp en de nieuwe stad.

? **Het kunstwerk lijkt sterk op een gebouw. Welk belangrijk onderdeel van het gebouw ontbreekt?**

➤ Volg het **Marseillepad**. Dit gaat al snel over in het **Beatrijpad**. Neem de brug over het water en dan ben je in **Park Palenstein**. Links staat een informatiebord over het **bijenlint** en iets verderop een groot **bijenhotel**. Iets naar rechts, midden in het park voorbij de splitsing van het pad, ontdek je een hoog object van metaal.

10.000 stappen zetten?

Dit is de plek.

4 **Dicky Brand ■ Monument voor een boom (1990)**

Deze boomvormige sculptuur stond aanvankelijk in de beeldentuin achter het toenmalige Stadsmuseum en is gemaakt ter gelegenheid van Monumentendag. In 2014 is het verplaatst naar dit park. Het is bedoeld als gedenkteken voor de bomen die hadden kunnen groeien op de plek waar nu de stad is gebouwd. De kunstenaar heeft slim gebruik gemaakt van de eigenschappen van het materiaal. De stam is gemaakt van repen gebogen cortenstaal: staal dat na een tijdje een klein laagje roest krijgt, maar niet doorroest. De kleur is diepbruin en het ruwe oppervlak geeft het een natuurlijke uitstraling,

waardoor het doet denken aan boombast. De bovenkant is van koper, een materiaal dat door weer en wind na een tijdje groen uitslaat. Daardoor lijkt het op een bladerdak.

? **Weet je welke kleur koper heeft als het helemaal nieuw is en nog niet geruimd, zoals hier wel is gebeurd?**

➤ Rechts van dit beeld is een intiem **openluchttheater**. Houd op het pad links aan en steek de busbaan en het **Agathapad** over richting **Schoutenhoek**. Volg het pad langs de Schoutenhoek naar rechts, voorbij het gezondheidscentrum. Aan het einde van het pad is links een school. Op de hoek van het schoolgebouw zie je een driedelig kunstwerk.

5 **Isao Llorens Ishikawa ■ Mariposas/De Jacobsvlinder (2012)**

Voor de nieuwbouw van de voormalige Prins Bernhardschool verzon Isao een kunstwerk waarin vlinders de hoofdrol spelen. Vlinders staan symbool voor de ontwikkeling van kinderen naar volwassenen, waarna ze uiteindelijk uitvliegen. Binnen bracht hij vlinders in goudgeel glazuur aan op een gebogen wand van matte, zwarte tegels. Dat motief zette hij voort op doorzichtige folie op de ramen: er lijken vlinders achter het raam te fladderen. Op het dak bevestigde hij nog metalen vlinders op flexibele staven, zodat deze bewegen in de wind. De school was zo enthousiast over het kunstwerk dat de naam is overgenomen: de school heet nu de Jacobsvlinder.

? **Als jij de kunstenaar was en je mocht dit kunstwerk uitbreiden, wat zou je dan maken, van welk materiaal en waar precies? Alles mag.**

➤ Steek de parkeerplaats voor de school over. Ga in dezelfde richting op het voetpad langs de doorgaande weg, de **Osyiaan**, tot het zebrapad. Steek daar over en ga door in dezelfde richting. Na ongeveer 25 meter kun je rechts het pad omhoog op. Steek de rijbaan over en neem de hellingbaan, met de bocht mee. In het groen, links van je, staat het eerste van twee gebouwtjes die beide toegang bieden tot een parkeergarage. Als je bovenaan het pad links gaat, langs de **Buurtvaart**, kun je er dichtbij komen. Op de wanden is rondom een rij gekleurde tegels aangebracht.

6 **Trudy Bersma/ Marijke Wijgerinck ■ SpeelSpoor: WandSteenjies (2011)**

Op de gebouwtjes zijn 'friezen' (sierbanden) van gekleurde betontegels aangebracht. De ontwerpen voor deze tegels zijn gemaakt in klei. Daarna zijn ze stuk voor stuk in beton afgegoten. Het kleurcontrast in deze friezen zorgt ervoor dat ook mensen die slecht kleuren waarnemen, kunnen zien dat er verschillende kleuren zijn gebruikt. De ontwerpen zijn gemaakt door kinderen. Ieder WandSteenjies heeft een van de tien basisvormen die de kinderen samen kozen uit allerlei motieven die ze ontdekten in de Dorpsstraat op bijvoorbeeld gevels of bruggen. Die basisvorm vulden alle kinderen op hun eigen manier aan. Toch vormen ze nu een geheel.

? **De tegels zijn door verschillende kinderen gemaakt. Welke overeenkomsten zie je tussen de tegels? En waarin zijn ze juist heel verschillend?**

➤ Ga terug, het pad op, langs het water en steek de **Osyiaan** over. Je passeert de brug links (ga daar dus niet overheen). Net voorbij de brug, rechts van je in het groen, liggen tien bijzondere plantenbakken en plantvakken.

7 **Trudy Bersma/ Marijke Wijgerinck ■ SpeelSpoor: RuikStruikenTuin (2012)**

Deze tien plantenbakken en -vakken zijn gevuld met geurende planten. Deze RuikStruikenTuin is aangelegd volgens een inrichtingsplan van de kunstenaars. Het idee erachter is dat mensen met een beperking, bijvoorbeeld slechtzienden, ook van deze geurtuin kunnen genieten. De bijzondere tuin maakt deel uit van het SpeelSpoor rond de Dorpsstraat. Dit is aangelegd vanuit het idee dat kinderen met en zonder beperking samen kunnen spelen. De vormen van de stenen plantenbakken van de RuikStruikenTuin zie je onder meer terug in de SpeelSpoorStenen, de WandSteenjies en de HinkelBanen, die ook onderdeel zijn van het SpeelSpoor.

? **Ruik je verschil tussen de diverse planten in de plantvakken? Als je voorzichtig bent, mag je heel lichtjes over het blad wrijven, dan ruik je de geur van een plant beter.**

➤ Vervolg je weg over het pad. Net voorbij de geurtuin staat rechts het tweede toegangsgebouwtje voor de parkeergarage, ook weer met kleurige WandSteentjes. Links passeer je een opvallende **brug** over de Buurtvaart, ontworpen door de Zoetermeerse kunstenaar/ontwerper Marus van der Made. Ga langs (dus niet over) de brug over het pad verder, in de richting van het stadscentrum. Bij het zebrapad steek je de **Leidsewallen** over. Daar stop je en kijk je om naar het gebouw van het CKC & Partners. Boven het dak lijkt een figuur te zweven.

8 Herman Lamers ■ De Val (2001)

Boven het dak van cultureel centrum CKC & partners zie je een figuur uit de hemel komen vallen. Het is een plat beeld: een lijntekening die op een frame is geplaatst. Overdag steken de lijnen van het metaal af tegen de lucht. 's Avonds, als het licht aan is, lijkt de figuur boven het gebouw te zweven. Lamers kon aan de vorm van het gebouw zelf niet zien dat er binnen allerlei creatieve cursussen (kunst, muziek, dans, digitale vormgeving etc.) worden gegeven. Hij maakte daarom een symbool voor deze kunstzinnige activiteiten. Als kijker mag je zelf de inspiratie of het verhaal bedenken rondom deze vallende figuur.

➤ **Wat voor uitleg kan je geven aan dit beeld van een vallend figuurtje? Waarom zou de kunstenaar nou precies dát voor het dak van het CKC hebben verzonnen?**

➤ Draai je weer om en ga links op de **Leidsewallen**, richting Dorpsstraat. Ga de eerste zijstraat rechts in (deze heet ook **Leidsewallen**), richting het parkeerterrein. Je kijkt op de zijbeuk van de **Nicolaaskerk** uit 1915 en het achtergelegen kerkhof met het zwartmetalen **silhouet** van de **kapel** die er eerst stond. Ga vanaf de parkeerplaats links de steeg in en dan kom je uit in de **Dorpsstraat**. Ga daar rechts. Iets verderop kom je langs de voorkant van de Nicolaaskerk met het **beeld** van **Sint Nicolaas** op de gevel. Loop door tot de Dorpsstraat overgaat in de **Vlamingstraat**. Daar ga je rechts, de brug over, het **Dobbepark** in. Meteen rechts staat in het gras een opmerkelijk voertuig.

9 Moritz Ebinger ■ De IJsslee (2005)

Ooit bestond er een échte ijsslee, gemaakt in 1929 door Dirk Franx, een Zoetermeerse garagehouder én uitvinder. In strenge winters kon je met deze slee met propellermotor over bevroren wateren sleeën. Ebinger wil zorgen dat dit verhaal verteld blijft worden. Voor de beeldenroute door de Dorpsstraat, met als thema 'verhalen van de stad', maakte hij de slee op zijn eigen manier na. De oorspronkelijke ijsslee was van hout. Het exemplaar van Ebinger is van verzinkt staal en gelakt in een houtpatroon. Bovendien schilderde hij bloemetjes op het motorblok. De sierlijke stijl van de bloemen staat in contrast met het gevoel dat het zware staal oproept.

➤ **Zijn er eigenlijk grote verschillen tussen het beroep 'kunstenaar' en het beroep 'uitvinder'?**

➤ Loop verder het park in. Rechts van het pad staat een informatiebord over de **ambachtsheerlijkheid**. Ga rechts om de bosjes heen. Bij de splitsing van het pad ga je rechts, de brug over het **Dobbe-eiland** op. Rechts staat bij het water de **vredesboom**, geplant in 1984. Je kijkt uit over hetzelfde water als aan het begin van de route, de **Grote Dobbe**. Steek het eiland over en ga aan de andere kant via de brug het eiland af. Ga linksom langs de bebouwing terug over het pad in de richting van de IJsslee. Bijna aan het einde, in het gras rechts van het pad, zie je een groot metalen beeld.

10 Dicky Brand ■ Waar ben je bang voor? (1987)

Ook dit beeld stond eerst in het Stadshart, op het Promenadeplein. Het is van dezelfde kunstenaar die ook het beeld in Park Palenstein maakte, maar hier is geen roest te zien: het is gemaakt van roestvrij staal. Het beeld bestaat uit twee hoofdelementen: twee blauwe gebogen lijnen en een rood gebogen vlak. Door de verschillen in kleur komen ze los van elkaar. Het lijkt alsof het rode deel uit de blauwe lijnen is gezaagd, omhoog is gehaald en tussen de twee blauwe delen geklemd is. De vorm van het beeld lijkt geïnspireerd op een dier met vier poten.

➤ **Waarom zou de kunstenaar het beeld de titel "Waar ben je bang voor?" hebben gegeven?**

➤ Loop het pad verder af, terug over de brug naar de **Vlamingstraat**. Hier eindigt de route.

Antwoorden

1. Als je naar het museum gaat, zie en hoor je daar veel dingen die mensen uit andere tijden en/of andere streken doen of gedaan hebben. Zo ga je eigenlijk op een tijd- en/of wereldreis.
2. Alles wat je verzint is goed, het gaat erom dat je het kan uitleggen. De bijnamen die nu vaak aan dit beeld wordt gegeven zijn de 'spiraal' en de 'wokkel'. 'Duizending' klinkt ook leuk en heeft te maken met het gevoel dat je krijgt als je net als de fontein ronddraait.
3. Het opvallendste is dat er geen dak op zit. Er ontbreekt natuurlijk meer, zoals een flink aantal muren.
4. Koper is een metaal dat van zichzelf glanzend oranje-rood is. Denk aan de munten van 5 eurocent of de binnenkant van elektriciteitsdraad.
5. Alles wat je bedenkt is goed. Ideeën zijn bijvoorbeeld een overdekte vlindertuin met echte vlinders op het schoolplein of een wip met vlindervleugels die met je mee wapperen als je omhoog en naar beneden gaat.
6. Overeenkomsten zie je in het materiaal (betonafgietsel van een ontwerp in klei), het grondvlak (alle tegels zijn vierkant en ze hebben dezelfde maat) en de gebruikte kleuren (okergeel, steenrood en zwart). Verschillen zijn vooral te zien in de manier van tekenen (grof of fijn, glad of scherp, rond of hoekig, opgelegd of uitgesneden) en in de onderwerpen (wat op de tekening is afgebeeld).
7. Als het goed is, ruik je verschil tussen de planten.
8. Er bestaat een mythologisch verhaal over Icarus de zoon van Daidalos die vleugels van bijenwas maakte om te vliegen, maar uit de lucht viel toen hij te dicht bij de zon kwam. Ook kan je denken aan een vallende engel of aan inspiratie die onverwacht 'uit de lucht komt vallen'.
9. Nee, voor beide beroepen moet je creatief en handig zijn en goed in het bedenken van nieuwe ideeën.
10. Veel mensen denken bij het zien van dit beeld aan een dier dat wegrent, omdat het ergens bang voor is. Je mag zelf van alles verzinnen.